

יום ב' ט"ו אייר תשע"ה

באר הגולה 38

ג' תר"ש

הלכות ציצית סימן יא

(ו) הטווי שְהוּא עוֹשֶׂה בֶּן לִשְׁם צִיצִית, או * (ז) שִׂיאָמַר לְאִשָּׁה 'טווי לי צִיצִית לְטָלִית'. וְיָאָם לֹא הָיָה טוֹוִין לְשִׁמּוֹן, פְּסוּלִים: ב * טָנָן (ח) נָכַר, * וְיִשְׂרָאֵל (ט) עוֹמֵד עַל גְּבוּ וְאוֹמֵר שִׁיעֲשֶׂה לְשִׁמּוֹן, לְהַרְמִיבֵם (י) פְּסוּל, (יא) לְהֵרָאֵשׁ כְּשֶׁר: הָגָה (יב) וְנִתְּחַן שֶׁנִּסְעֵי הַיִּשְׂרָאֵל מַעֲט, וְכִדְאִיתָא לְקַטְן סִימָן לֵב סִיפֵי ט וּבִינְהֵר דְּרָה

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

הַרְבֵּה חֲשִׁי פְּסוּל, וְהָיָה בְּטוֹנָה לִיבָא הַרְבֵּה. וְלִפִּי שִׁיטַּת הַתּוֹס' פֶּהָרֵשׁ וְקָטָן שֶׁנִּסְעֵי לָהֶם דַּעַת קָצֵת כְּשֶׁר בְּעוֹמֵד עִיג וּבִשְׁוֹתָה פְּסוּל; וְדַלֵּת רַבְנֵי יוֹנָה וְסִיל כִּינן דְּאִפְשָׁר עִיג שְׁלִיחַ מִהֵנָּה קָצֵת הַעוֹמֵד עִיג, גַּם כְּשׁוֹתָה כְּשֶׁר, עִיג. וּבְמִצְוַת הַשֶּׁקֶל קָח דְּלִמְרַשְׁבֵּיָא בְּחֹרֶשׁ וְקָטָן כְּשֶׁר, רַק כְּשִׁיעֲשֶׂה פְּסוּל, וְלִרְיִי גַם שׁוֹתָה כְּשֶׁר; וְלִמְרָא, דְּקִרְשָׁבִיָא לֹא כִּי רַק לְשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת, וְאִידֵּה גּוֹפֶה סִיל דְּגַם בְּחֹרֶשׁ וְקָטָן פְּסוּל כְּמִישׁ

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

(ד) אִם לֹא כְּשִׂיאָמַר אַחֲרֵיכֶם בְּחֹרֶשׁ שְׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁלָא לְשִׁמָּה: (ו) הַטוֹוִי. וְאִם טָנָה מַעֲט וְאַחֲרֵיכֶם אָמַר, (ס) לֹא מִהֵנָּה לְמַה שֶּׁנִּתְּחַן כְּבֹר, דְּסִפּוּקֵי מִסְפָּקָא לִן אִי אִמְרִינן הוֹכִיחַ סוּפּוֹ עַל תַּחֲלִיתוֹ, וְאִם בְּתַחֲלֵה גַּם כִּינן חֲשֵׁב שִׁיעֲשֶׂה לְשִׁמָּה אֶךְ שְׁלָא אָמַר בְּחֹרֶשׁ, נִרְאֶה לִי דִּישׁ לְצַדוֹר לְהַקֵּל בְּנִיחָא, דְּסִפּוּק סִפָּקָא הוּא⁽¹⁾: (ז) שִׂיאָמַר לְאִשָּׁה, רֹדֶצָה לומֵר, בְּתַחֲלֵת הַטוֹוִי לְכֹד, וְהוּא הַדִּין (ו) אִם הִיאֶשׁה בְּעֶצְמָהּ אוֹמֵרָת שְׁהוּא טוֹוִי לְשֵׁם צִיצִית דְּמִהֵנָּה, וְגַם נֶאֱמַר עַל כֶּךָ שֶׁאִמְרָתָהּ: מַה שָּׂאִין בֶּן בְּעוֹבֵד־גִּלּוּלִים וְחֹרֶשׁ שׁוֹתָה וְקָטָן שָׂאִינָם נֶאֱמָרִים, מוֹמֵר לְתַאֲבוֹן שָׂאִין מוֹטְרִית לְעִשׂוֹת צִיצִית בְּכַדְרָא, (י) מִתָּר לטוֹוִי, וְמִהֵנָּה כְּשִׂיאָמַר שְׁטוֹנָה לְשִׁמָּה⁽¹¹⁾, וְכַל־שֶׁכֶּן אִם הוּא עוֹבֵר (ס) רַק עַל שְׁאָר עֲבֻרוֹת לְתַאֲבוֹן: אֲבָל מוֹמֵר לְהַכְעִיס, אֲפִיקוֹרוֹס הוּא לְכָל הַתּוֹרָה כְּלָתָהּ⁽¹²⁾, וּבִדְבָרֵי (ט) אֲדַעְתָּא דְּנִפְשָׁה עֲבִיד לְכָלִי עֲלָמָא: ב (ח) עוֹבֵד גִּלּוּלִים, וְטוֹוִי חֹרֶשׁ שׁוֹתָה וְקָטָן אִם מִהֵנָּה כְּשִׂיאָמַר גְּדוֹל עוֹמֵד עַל גְּבִים וּמִלְמַדְסָא לְעִשׂוֹת לְשִׁמָּה, (י) עֵין בְּסִימָן תַּם בְּבִית־יוֹסֵף שֶׁנִּסְעֵי פְּלָגְתָא בְּזוֹה, וְעֵין בְּכַאֲוֵר הִלְכָה שֶׁבְּאַרְנֵי הַסִּפְקָת הַאֲחֻזָּנוֹת בְּזוֹ: (ט) עוֹמֵד עַל גְּבוּ, עֵין בְּכַאֲוֵר הִלְכָה שֶׁבְּאַרְנֵי דְּיוֹקָא אִם הַטוֹוִי אֵינָה נִמְשָׁכַת כְּלָתָהּ, אֲבָל אִם הַטוֹוִי נִמְשָׁכַת זְמַן הַרְבֵּה, אִזְּ נִרְאֶה דְּאִפְלוּ לְהֵרָאֵשׁ לֹא מִהֵנָּה בְּמַה שֶּׁלומֵר לְעוֹבֵד־גִּלּוּלִים בְּתַחֲלֵת הַטוֹוִי שִׁיעֲשֶׂה לְשִׁמָּה: וְכַל־שֶׁכֶּן אִם הַפְסִיק בְּהַטוֹוִי וְאַחֲרֵיכֶם לִזְמַן אַחֵר הִתְחִיל לְחֹדֵר לטוֹוִי, בְּדִבְרֵי קָלִי עֲלָמָא מוֹרִים אֲדַעְתָּא דְּנִפְשָׁה עֲבִיד וּפְסוּל: (י) פְּסוּל, סְבִירָא לֵה שֶׁיַּעֲשֶׂה לְשִׁמָּה: (יא) לְהֵרָאֵשׁ כְּשֶׁר, וּבִשְׁעַת הַדָּחֵק כְּשִׂיאָין לוֹ יִשְׂרָאֵל שִׁיעֲשֶׂה לְשִׁמָּה (יב) לֹשׁ לְסִמָּן עַל זֶה, אֲבָל מִהֵנָּה חֲבִי לֹא, כִּי בְּכַאֲוֵר הִגְרָא פֶּתַח שֶׁדַּעַת הַתּוֹסְפוֹת וְהַמְרָדִי גַּם כִּינן לְהַרְמִיבֵם: (יב) וְנִתְּחַן שֶׁנִּסְעֵי וְכוּ', וְכָל זֶה לְהֵרָאֵשׁ, (יג) אֲבָל לְהַרְמִיבֵם לֹא מִהֵנָּה כֵּן לֹא, וְעֵין (יד) בְּאַחֲרֹנִים דְּמִסְפָּקֵי זֶה הוּא עַל צִד הַיִּתְרָא טוֹבִיחָא, אֲבָל בְּדִיבְרֵי כְּשֶׁר אִפְלוּ כִּלְאִי סִיעָה כִּלְל לְהֵרָאֵשׁ, כִּינן שֶׁיַּעֲשֶׂה לְשִׁמָּה עוֹמֵד עַל גְּבוּ וּמִלְמַדְסָא לְעִשׂוֹת לְשִׁמָּה, וְאִם אִין הַיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גְּבוּ לְצוּתוֹ, לֹא מִהֵנָּה הַסִּיעָה לְכָלִי עֲלָמָא, דְּקָנָמָא לִן

בְּמִהֵרָאֵשׁ, שִׁיעֲשֶׂה בֶּן יִיב שְׁנֵת יוֹם א', וְסוּטָה דְּקָטָן וְגוֹל עִיג לֹא מִהֵנָּה, וְזוֹ דַּעַת הַרְשָׁבִיָא שֶׁהִבִּי שֵׁם, וְהִשִּׁיז שְׁמִקְל, לִפִּי שְׁבִרְשָׁבִיָא אֵינָה דְּבִרְעַת מִלְא מִלְאָה, וְזוֹ תַּמּוּה, דְּמִשְׁמַע הָתָם דְּקָטָן מִקְרִי עַד שִׁיבּוֹא לְשִׁנֵּי בְּרִלּוֹת דּוּקָא וְדִשְׁחִישָׁה וְגַם, עִיג. וְיִשׁ מִלְא בְּפִלְגְמָא כְּבִי, עֵין מִגִּיא שְׁכַתָּה: מִלְא בְּפִלְגְמָא שְׁכַתָּה כְּבִי סִימָן תַּם, וְיִל דְּקִרְשָׁבִיָא שֵׁם אוֹרֵר בְּחִשׁוֹ, עִיג בְּתַשְׁבָּה דְּסִיל דְּבִהֲרָבָה מִלְא מִלְאָה, וְכִינן לְיִלְכָא

בְּאוֹר הִלְכָה

וְלֹא צִיכִינן תּוֹר הַהִשְׁמַע הָקֵל הַעוֹשֶׂה וְכוּ' [בֶּן מוֹכַח וְכַחֲסִים ב' ע"ב תּוֹרָה הֵא וְכוּ']: * שִׂיאָמַר לְאִשָּׁה טוֹוִי לִי וְכוּ', עֵין בְּמִשְׁנֵה בְּרוּרָה בְּמַה שֶּׁבְּחִבּוֹנוֹ רֹדֶצָה לומֵר בְּתַחֲלֵת הַטוֹוִי, דְּכַמּוֹ דְּגַבִּי הוּא עֶצְמָה צִירָה הַאֲמִירָה בְּתַחֲלֵת הַמַּעֲשֶׂה, בֶּן נְמִי בְּאוֹמֵר לְאִשָּׁה, צִירָה גַּם כִּינן שְׁתַּמָּא מִחֲשָׁבָה לְהֵאֱשָׁה לְשִׁמָּה, דָּאָם לֹא־כִינן נְמִי מִהֵנָּה אֲמִירָת הַאֲחֻזָּרִים, שֶׁעֲלִי־יִרְיָה לֹא נִקְרָא לְשִׁמָּה אִם בְּאִמָּת אִין מִחֲשָׁבָה לְשִׁמָּה וְכוּ', וְהֵן "וְתוֹ לֹא צִירָה" שְׁכַתָּה הַמְרָדִי רֹדֶצָה לומֵר, שָׂאִין יִשְׂרָאֵל הַמַּעֲשֶׂה צִירָה יוֹתֵר לֹא דְבִרֵּר וְלֹא מִחֲשָׁבָה, אֲבָל הִיאֶשְׁה עַל־כִּלְפָּנֵים צִירָה מִחֲשָׁבָה בְּתַחֲלִיתָהּ לְשִׁמָּה [מְבִיאָר מִהֵרָא בְּנַעַשׁ עַל הַמְרָדִי]: * טָנָן עֲבֹרִים⁽¹⁵⁾ וְכוּ', וְלַעֲנֵן טוֹוִי חֹרֶשׁ שׁוֹתָה וְקָטָן, עֵין בְּסִימָן תַּם לְעֵינן עֲשִׂיתָ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנִּסְעֵי פְּלָגְתָא בְּזוֹ הַיִּתְרָא, וְהִנֵּי נְמִי בְּעֶנְיָנָה, וְעוֹלָה שֵׁם לְדִיקָא לִפִּי הַסִּפְקָת הַאֲחֻזָּנוֹת (וְהוּא הַטוֹוִי וְכוּ' וְכוּ') דָּאָם אִי אֲפִשָׁר בְּעֵינן אַחֵר מוֹמֵר בְּעוֹמֵד עַל גְּבוּ אִפְלוּ עַל־יָדֵי עֲבָרִים, וְכַל־שֶׁכֶּן עַל־יָדֵי חֹרֶשׁ שׁוֹתָה וְקָטָן, אֲבָל לְתַחֲלֵת יִשׁ לְהַחֲמִיר שְׁלָא לְעִשׂוֹת עַל־יָדֵי עֲבָרִים וְחֹרֶשׁ שׁוֹתָה וְקָטָן אִפְלוּ עוֹמֵד עַל גְּבוּ⁽¹⁶⁾ [חֹרֶשׁ מִקְרִי שָׂאִינָה שִׁמְעָה וְאֵינָה מְדַבֵּר; שְׁוֹשָׁה, עֵין יוֹנֵה־יִרְעָה סִימָן א'; וְקָטָן הוּא עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה בְּרִמְיָהּ, וְקָטָן הוּא עַד כִּי יִיב (א"ר וְכוּ') וּפְסִיגֵי שֵׁם דֵּלָא כִּסְיוֹ], וְכִלָּא עוֹמֵד עַל גְּבוּ פְּסוּל כְּכָל הֵנִי אִפְלוּ בְּדִיבְרֵי, וְעֵין בְּתַשְׁבּוּת מִשְׁכַּנְת־יַעֲקֹב (ס"י כ"א) שְׁחִיכִית מְדַבֵּר הַתּוֹסְפוֹת דְּעוֹמֵד עַל גְּבוּ אֵינָה נִקְרָא בְּאוֹמֵר לוֹ פַּעַם אֶחָד עַל־יָדֵי עֲבָרִים, וְכַל־שֶׁכֶּן עַל־יָדֵי חֹרֶשׁ שְׁלָא יִסִּית דַּעַתָּה כִּלָּל, אֲבָל כִּל שֶׁאֵינָה עוֹמֵד עַל גְּבוּ וְמִהֵרָא תְּמִיד, כִּלְלִי עֲלָמָא אִין לֹא בְּנִתָּה כִּלְל, וּמִקְלָל זֶה נִמְצִינָה לְמִדָּה שֶׁאִתָּן הַגּוֹהֲלִין לְתֵן לְנִצְרוֹת קִטְנוֹת לטוֹוִי צִיצִית, וְסוֹמְכִין עַל זֶה שֶׁאִתָּן לְהֵם לטוֹוִי לְשִׁמָּה, לֹא הוֹעִילָה כִּלְלָהּ, וְהַצִּיצִית פְּסוּלוֹת מִן הַתּוֹרָה לְדִבְרֵי הַכֵּל, עֵין שֵׁם, וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבֵּר חִי־אָדָם, עֵין שֵׁם, וְדַעַת דְּבִטּוֹחָה לְשִׁמָּה כִּינן שְׁהִיא בְּרִית־תּוֹרָה, מוֹכַח לְדַבְרֵי הַפְּרִי־מִגְדִּים שֵׁם בְּסִימָן תַּם דָּאִין לְתֵן לטוֹוִי אִפְלוּ לְנֶעַר בֶּן יִיג וְכֵן לְנִצְרָה בֶּת יִיב כִּי זְמַן שְׁלָא יִדְעִינן שֶׁהִבִּיאוּ שָׁחִי שְׁעֻרֹת⁽¹⁷⁾; אֶךְ בְּדִיבְרֵי נִרְאֶה לִי שֶׁאֲפִשָׁר דָּאִין לְתַחֲמִיר, דְּמִקְלָיִן אֲחֻזָּה וְדָבָא [עֵין בְּסִימָן לֹשׁ בְּשַׁעֲרֵי־תְּשׁוּבָה שֶׁהִקֵּל שֵׁם כִּשֵּׁם הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה, וְעֵין שֵׁם בְּכַאֲוֵר הִלְכָה⁽¹⁸⁾], וּבְשִׁנּוּל עוֹמֵד עַל־יָדֵים וּמִלְמַדְסָא לְעִשׂוֹת לְשִׁמָּה, נִרְאֶה דִּישׁ לְהַקֵּל בְּזוֹ לְתַחֲלִיתָהּ: * וְיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גְּבוּ וְכוּ', עֵין בְּבִית־יוֹסֵף שֶׁלומֵר זֶה מִדִּין עוֹבֵר, שֶׁהַכְּשִׁיר הֵרָאֵשׁ בִּישְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גְּבוּ, וְעֵין בְּדִגּוֹל מְרַבְּבָה וּבְחִיּוּשֵׁי ר' עֲקִיבָא אֵינָה וּשְׂאֵרֵי אַחֲרֹנִים שֶׁמִּתָּה עַל הַבִּית־יוֹסֵף, דְּהִלָּא טַעַם שֶׁהִבִּיאוּ שָׁחִי שְׁעֻרֹתָהּ בֶּן גִּט לְמִילָה וְכוּ', מִשּׁוֹם דְּקָבֵט דְּבִיעֵין שִׁיעֲשֶׂה כִּל הַתָּר הַטַּעַם לְשִׁמָּה, וְזוֹ לֹא יַעֲשֶׂה, אֲבָל בְּעוֹד לֹא בְּעֵינן אֵלָּא בְּתַחֲלֵת הַעוֹבֵד כְּשִׂיאָיִם הַעוֹלָת לְחֹדֵר הַסִּיד שִׂיאָמַר אִזְּ "אֵי עוֹשֶׂה כֶּךָ לְשֵׁם סְפִירָת־תּוֹרָה", וְזוֹ יַעֲשֶׂה הַעוֹשֶׂה לְשֵׁם יִשְׂרָאֵל שִׂיאָמַר לוֹ עֲשֶׂה כֶּךָ: וְכֵן בְּמִילָה, כִּינן דְּבִנְיָה הוּא עוֹשֶׂה, וְדִבְרֵי יַעֲשֶׂה אֲדַעְתָּא דִּישְׂרָאֵל מִתָּה שִׂיאָמַר לוֹ: וְכֵן דַּעַת בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנִּסְעֵי הִקְלָא בְּבִי טוֹוִי צִיצִית, דְּכָל טוֹוִי וְטוֹוִי מִלְאָה בְּאִנְיָה נִפְשָׁה הִיא, וּבִינְיָר וְשִׁלָּא בְּעֵינֵי עַל הֵרָאֵשׁ הִבִּיאוּ רָצָה לְדַבְרֵי מְדַבֵּר בַּעַל הַעֲשָׂר דְּסִיג בְּעִבְרִית שֶׁנִּסְעֵי לְשִׁמָּה, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הֵרָאֵשׁ בְּהַלְכוֹת סְפִירָת־תּוֹרָה, אִם כִּינן לִפִּי זֶה לֹא שֶׁנ

הלכות ציצית סימן יא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

ועין באחרונים דמסקי דמנהג זה הוא על צד היותר טוב⁽¹⁴⁾.

(14) ובטעם מנהג זה כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י), שכיון שמחשבת 'לשמה' של הבעלים אינה מועילה אלא צריך מחשבת 'לשמה' של האדם העובד, מועיל הסיוע להחשיב את הישראל בעובד, ומה שמקילים מעיקר הדיון אף בלא סיוע הישראל, הרי זה משום שתחילת עשיית הנכרי מתייחסת אל הישראל המצווה, ונחשבת היא כמעשיו.

[ביה"ל ד"ה טוואן ענ"ם]

טוואן ענ"ם⁽¹⁵⁾ וכו', אכל לכתחלה יש להחמיר שלא לעשות על ידי ענ"ם ותרש שוטה קטן אפילו עומד על גבו⁽¹⁶⁾ וכו', כל זמן שלא ידעין שהביאו שתי שערות⁽¹⁷⁾ וכו', עין בסימן לט בשערות השוכה שהקל שם בשם הנודע ביהודה, ועין שם בבאור הלכה⁽¹⁸⁾.

(15) ולענין טויה על ידי מכונה, כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י ד"ה ונראה דא"צ) שכיון שתחילת העשיה היא על ידי אדם במה שמסיר את המונע של הפעולה ונעשית לשמה, אף על פי שהמשך פעולת המכונה אינה מתייחסת אליו, מ"מ נחשב הרבר כסתמא לשמה, וכן כתב בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' סט אות ה) בשם תשובת חסד לאברהם (מהדו"ת או"ח סי' ג), ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' צו-צח) האריך בדעות המקילים והמחמירים, והוסיף חשש נוסף, שמצוי בבתי הטויה שאין מניחים לגעת במכונות אלא לנכרים הבקאים העובדים שם, והרבה פעמים כשנפסק חזרם, חוזרים הם ומחברים את הזרם בעצמם, ונמצא שנועשו בטויה נכרי, שלשית הרמב"ם לא מועיל אף אם עומד הישראל ומלמדו לשמה, ולכן הסיק ששומר נפשו ירחק מזה. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"א סי' ב) כתב שטויה על ידי מכונה אינה נעשית לשמה, ואף אם יאמר בתחילה שנועשה זאת לשמה לא יועיל, כיון שבכל רגע ורגע זו עשיה חדשה, ואף לפי דעת החזו"א אין להתיר אלא במכונה שטויה בכל הפעלה רק חוט אחד, אבל במכונה שלאחר שגמרה לטוות חוט אחד מתחילה לטוות חוט אחר, לא הועילה כוונתו רק לחוט הראשון, אבל שאר החוטים פסולים.

(16) ובמשנ"ב לקמן (סי' יד ס"ק ד, ובביה"ל שם ס"א ד"ה וטוב) כתב בשם ארצות החיים לגבי קטן שיש להקל בזה לכתחילה, ותמה עליו.

(17) ובטעם הדבר שלענין דברים שהם מואוריתא לא סומכים על החזקה שקטן המגיע לכלל שנים מביא שתי שערות, כתב במשנ"ב לקמן (סי' נה ס"ק לא) בשם הפמ"ג שמיעוט המצוי אינם מביאים שתי שערות כשהגיעו לכלל שנים, ולכן החמירו חכמים לענין דאורייתא לאחר למיעוט (וראה עוד שם בס"ק מ).

(18) ששם (סי' א ד"ה או קטן) כתב, לענין פרשיות תפילין שנכתבו על ידי נער בר מצוה ואין בידינו לבדוקו אם הביא שתי שערות, שצריך עיון למעשה, כיון שהנודע ביהודה והפמ"ג מכשירים, ומאידך הרעק"א והישועות יעקב פוסלים.

[ביה"ל ד"ה וישראל]

דששלמן צריך לא הקל לקרא"ש בעומד על גבו כי אם באיזה נמשכת השויה זמן הרבה⁽¹⁹⁾.

(19) והחזו"א ביאר (א"ח סי' ו ס"ק י), שהחילוק בין מילה לגט אינו במשך זמן העשיה, אלא בדיון סתמא לשמה, שבגט אין אומרים שמחשבת ה'לשמה' הראשונה של הישראל מועילה להחשיב את כל הכתיבה כסתמא לשמה, כיון שכל רגע מן הכתיבה ראוי לחרטה מן הגרושין, מה שאין כן בעיבוד ומילה, שכל המשך הפעולה נחשב כסתמא לשמה, מכאן מחשבתו הראשונה של הישראל. ולפי זה כתב, שאם התחיל הישראל עצמו את הטויה, או אפילו עמד הישראל על גבי הנכרי בתחילת הטויה וציווה לעשותה לשמה, יכול הנכרי להמשיך את הטויה אפילו זמן רב.

[משנ"ב ס"ק ו]

ואם טויה מעט ואחר כך אחר, לא מהני למה שנטוה כבר, דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו⁽⁸⁾.

(8) ואם פירק את החוטים עד שלא נשאר כלל חלק טווי מהטויה הראשונה, ולאחר מכן שב וטוואן לשמן, צירד בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' עו) להכשיר. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ו), והוסיף, שלמרות שאם מפרקם לגמרי הרי זה מועיל, מ"מ אין להתיר לסוחרים לעשות כן, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' ה) שאם מבטל את כל הטויה הראשונה הרי זה מועיל. אמנם בהג"ה בשו"ת מהרש"ג שם כתבו שחזר בו מהיתרו זה.

[משנ"ב שם]

ואם בתחלה גספן חשב שהיה לשמה אף שלא אקר בפרוש, נראה לי היש לצדד להקל בזה⁽⁹⁾, דספק ספקא הוא⁽¹⁰⁾.

(9) משמע שכיון שהוא ספק ספיקא יש לברך עליו, וכן לענין ספק ספיקא בספירת העומר כתב לקמן (סי' תפט ס"ק לח) שמברך (וראה מה שכתבנו שם). וכן לגבי ספק ספיקא בקריאת המגילה, כתב בשע"צ לקמן (סי' תרצא ס"ק ט) בשם הלבושי שרד שיכול לברך, אמנם, לענין חיוב ברכה אחרונה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' רטו ס"ק ב) בשם החיי אדם והפמ"ג שאף מי שיש לו ספק ספיקא, בגון המסתפק אם אכל שיעור כזית או לא, וגם לפי הצד שלא אכל כזית מסתפק כיון שאכל 'כזית' שמה ההלכה כרעת הפוסקים שצריך לברך על כך ברכה אחרונה, הרי הוא שלא יברך מספק (וראה מה שכתב בשע"צ לקמן סי' רו ס"ק ו ובמה שכתבנו שם). וכן לענין ספק ספיקא בברכת על נטילת ידיים, כתב בביה"ל לעיל (סי' ז ס"א ד"ה להתפלל) בשם הארצות החיים שהדין כן.

(10) כאן סתם שדין הוכיח סופו על תחילתו נחשב כספק, ומועיל לצרפו לענין ספק ספיקא, וכן משמע ממה שכתב בביה"ל לקמן (סי' לב ס"ח ד"ה בתחלת העבוד) לענין עיבוד הקלף לתפילין, אמנם, לענין מי שתחב חוטים בבגד שלא לשמן, וקשרם לשמן, כתב בביה"ל לקמן (סי' יד ס"ב ד"ה לא יברך) שאף על פי שלכאורה כשר מדין ספק ספיקא, שמה לא צריך לשמה בהטלת הציצית, ואף אם צריך לשמה, שמה אומרים הוכיח סופו על תחילתו, מ"מ יש לומר שכיון שיש פוסקים שסוברים שלא אומרים הוכיח סופו על תחילתו, אין כאן אלא ספק אחד, וראה שם שנשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק ז]

מומר לתאבון שאין מטיחים לעשות ציצית ככגדו, מקור לטויה, ומקימן בשאמר שטויה לשמה⁽¹¹⁾.

(11) ומי שיש לפניו היתור ואיסור, כגון שיש לפניו בגד אחד עם ציצית ובגד אחר בלי ציצית, ואף על פי שאין לו תירצה לקחת את זה או את זה, מ"מ אינו מקפיד לקחת את ההיתור דוקא, אלא לוקח מן הבא בידו, כתב בביה"ל לקמן (סי' לט ס"א ד"ה או מומר) שצריך אינו בכלל מומר להכעיס, עד אשר יניח את ההיתר ויקח את האיסור בדוקא. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב שם]

אכל מומר להכעיס, אפיקורוס הוא לכל התורה כלה⁽¹²⁾.

(12) וכן לגבי מי שמומר לחלל שבת בפרהסיא, כתב לקמן (סי' לט ס"ק ו) שנחשב הוא כמומר לכל התורה, ומי נחשב כמומר לחלל שבת בפרהסיא, וכן לגבי מחללי שבת בזמנינו האם נחשבים הם כמומרים או כתינוקות שנשבו, ראה מה שכתבנו לקמן סי' תקיב ס"ק ב.

[משנ"ב ס"ק יב]

וכל זה לקרא"ש, אכל לקרמב"ם לא מהני כל זה⁽¹³⁾.

(13) ואם התחיל הישראל את הטויה, כתב החזו"א (א"ח סי' ו ס"ק י) שיכול הנכרי להמשיכה משום שסתמא לשמה, וכתב שאפשר שכן הוא הדין אף לדעת הרמב"ם, ובשיטת המשנ"ב, ראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ה.

הלכות ציצית סימן יא

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה צריכן שזירה]

הלמצה מן הפקדון טוב שיהיה כל חוט כפול לשמירה⁽²⁰⁾.

(20) ומקור להידור זה, כתב הערוך השלחן (ס"א) שאולי הוא מפני שאמר בגמרא (יומא ע"א, ב) שבגדי כהונה שכתוב בהן 'שש' היה חוטן כפול ששה, ואילו בגדים שכתוב בהן 'משור' היה חוטן כפול שמונה, והרי לגבי ציצית נאמר בספרי לשון 'שזור' [כמובא במשנה"ב ס"ק יד], ולכן יש המהדרים לכפול חוטי הציצית לשמירה.

[ביה"ל שם]

נפקקמי אם היו שזורים לשנים שלא לשמה ואחר כך שנים לשמירה לשמה או להפקן⁽²¹⁾.

(21) לכאורה מדובר שזורים בתחילה במחשבת 'לשמה', ובסוף שזורים להדיא במחשבת 'שלא לשמה', או שבתחילה שזורים אדם אחד ובסוף שזורים אדם אחר, שאם שזורים אותו אדם בסוף בסתמא, הרי כתב במשנה"ב לעיל (ס"ק ה) שקיימא לן ש'כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה', וחשובה השזירה שבסוף כאילו נעשתה אף היא במחשבת 'לשמה'.

[ביה"ל ד"ה לשמן]

אכל בסקמא, אם מי ששנה בעצמו שוין, יש לומר קנה חלק העושה על דעת ראשונה הוא עושה, אף שהוא שתי פעולות⁽²²⁾.

(22) ולענין תליית חוטי הציצית, משמע מסתימת לשונו לקמן (סי' לג ס"ד ד"ה אפלו בדיעבד) שאם נתלו החוטים בסתם אין להכשירם, אף אם נטוו קודם לכן במחשבת לשמה.

[משנה"ב ס"ק יח]

ויש אימרים דאדרבה יותר טוב שלא לקשר⁽²³⁾.

(23) ובטעם הדבר כתב המג"א (ס"ק כג), שהוא כדי שלא להוסיף על הקשרים, וביאר הפמ"ג (א"א ס"ק כג) שאין כוונתו שאסור משום 'בל תוסיף', שהרי רק הקשר הראשון הוא מן התורה, אלא שהוא כמוסיף על הקשרים שנהגו לקשר [כמבואר לקמן (סי' כד ס"א)] שהם כנגד חמשה חומשי תורה.

אמנם לענין הדלקת נרות שבת, מבואר ברמ"א לקמן (סי' רסג ס"א) שאף על פי שנהגו להדליק שני נרות, אחד כנגד 'זכור' ואחד כנגד 'שמור', מ"מ יכולים להוסיף על המספר ולהדליק שלשה או ארבעה נרות, משום שניתן להוסיף על דבר המכוון נגד דבר מסוים, ובלבד שלא יפחות ממנו.

[משנה"ב שם]

ונכון להקמיר אם הם שזורים יפה, דלא שקיח שיתפרק⁽²⁴⁾.

(24) מבואר שאם אינם שזורים היטב מותר לקשרם, וכן כתב בספר דינים והנהגות (פ"ב אות י) בשם החזו"א לענין חוטי ציצית שאינם שזורים היטב, ומתוך כך מתפרקת שזירתם, שאפשר לקשרם.

ואם יוכל בקלות לעשות תחבולה שלא יתפרקו הציציות, כתב הא"א (בושטאטש, סי' ד) שיעשה כן, וכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' ח) שאולי כלול בדבריו היתר להדביק את ראשי הציציות בדבק שקוף, ואין בכך משום ביטול דין שזירה, כיון שבאמת הם שזורים, אך הוסיף שהדרך הראויה היא לעשות קשר כמו שהזכיר השו"ע והרמ"א.

[ביה"ל ד"ה ונעשו]

ואם נפקק לו חוט אחד לשנים ולא נשאר כדי צניקה, כנודאי קשר: אף כדי שלא יקבר על כל תוסית⁽²⁵⁾.

(25) ובמשנה"ב להלן (ס"ק ט) הביא את דעת הגר"א שאין איסור 'בל תוסיף' אלא במוסיף חוטים ממין אחר, אך לא במוסיף חוטים מאותו המין, וכתב החזו"א (א"ח סי' ג ס"ק טז), שחוט פסול הרי הוא כחוט ממין אחר לענין זה.

אמנם החזו"א כתב (שם) שאף על פי שהתפרקו חוטי הענק, מ"מ כיון שלא קשר חוט פסול עם החוטים, והכשר הציצית נעשה על ידי חוטים הכשרים למצוה, אין החוטים הנוספים שמתפרקים למטה בענף פוסלים משום 'בל תוסיף'.

[ביה"ל שם]

לאמר כפרדש⁽²⁶⁾ דלא ניקח לה בתוספת⁽²⁷⁾.

(26) משמע שדי באמירתו שלא נח לו בתוספת, ואינו צריך לחתכה. אמנם, לענין המטיל ציצית על ציצית, כתב השו"ע לעיל (סי' י ס"ו) שאם התכוון לבטל את הראשונה, חותך את הראשונה וכשרה.

(27) והחזו"א כתב (שם), שלסוכרים שצריך ביטול נראה שצריך לבטל את שניהם, כיון שאם ישאיר בדעתו חוט אחר, הרי חוט זה יחשב כאילו הוסיף חוט ממין אחר, ויפסול את הציצית משום 'בל תוסיף'.

[ביה"ל שם]

אם נפקק השזירה פחות במקום הנקב אפ"ר דכשר⁽²⁸⁾.

(28) והחזו"א כתב (שם), שכל חוט שבאמצעו אינו שזור הרי הוא פסול, משום שהחלק שאינו שזור מפסיק את החיבור בין חלקי החוט הכשרים, ולא נתפרש טעמו של הביה"ל שנהג להכשיר בזה.

יום ג' ט"ו אייר תשע"ה

באר הגולה כ

תלכות ציצית סימן יא

סימן רעא גבי תפלין וספר תורה: (יג) *וצריכין (יד) שזירה, ושיהיו (כ) (ג) שזורין (טו) *לשמן: ג האם נתפרקו משזירתן (טז) *ונעשו ששה-עשר, כשרים, *והוא שישלשל בשזור (יז) כדי עניבה: (הגה) ולתחלה (יח) טוב לקשר החוטין (ג) למטה, בדלקמן בסעיף יד בסימן זה) (כ"י בשם הרמב"ם): ד' יא'תף החוטין ד' קנחול לט, מא, לפרוש קרא"ש וקנחול כפין א סחלכות (תפלין) [ציצית]

שערי תשובה

ה"ה בשמו, וגם לךרציו לא הויל להמניא לכתב רק שטטה לבר, אף באמת המנ"א פון לפלגות הרשקא דפוסל בחש"י וכו"ש: [ג] שזורין, וכתב במח"ס קטש טור וקציעה, שאם אינו מוצא אחרים והוא שעת הדין, כולל לסמן להקשר. וגם הניב יא'ר סכשורין דרעבד, וכתב דבארעשק סי' נא: מי ששעשה חוטי הציצית שום שמונה חוטין דקים בכל חוט, שום סיד בכל כנף, אין מוחין בידו:

באר הגולה

ולפי זה יש לכתוב קצת הקשנא הגולה הפל מבצל העטור, דאפשר דהוא מקרי בגמרא זמן תכונה: * וצריכין שזירה, עין במשנה ברוך כמה שכתבנו שיקפסל לשנים, הכי מוכח מסתימת לשון הר"ן סוף פרק קמא דביצה, וכן מוכח מלשון הגמרא ערובין ע' עמוד ב: ודלמא אדעתא דשפתא דגלימא ע' עיניהו, שפרשו 'כפליה' כידוע, ועין בט"ז בסעיף קטן ב שפרש על הא דספרי: תלמוד לומר פתיל תכלת, טווי ושוור בעין פתילה (והוא מהגהה"מ), ולכאורה קשה על זה מיומא דף עב עמוד א בבבבא: תלמוד לומר פתיל פתילים, הרי כאן ד' וצין שם בפרוש רש"י ותוספות שהוא על ידו קציעה, ואם הנה על ידו פתילה ושוויה לשנים אמרן סנה שמונה חוטין, אם לא דיקא דסביר דשוויה היטב אפילו בלי הכפלת החוט גמ"כ בכלל שזירה הוא, ונהו דבר תדע, אע"פ ל"י מה דמשמע בבבבא דף שם דהנה להם הגרסא בספרי: דילפינן תכלת ממשעין דהנה שם שזירה, ניחא הכל, דסתם פתילה לאו שזור הוא, ועל כפ"פנים לכל הפוסקים די שזירה שזור לשנים, ועין בארצות החיים שכתבתי ויש אומרים דלמנחה מן המסכת טוב שיהיה כל חוט כפול לשמונה⁽²⁰⁾, ואולם באמת תמה אני על המהדרין לקנות דקא כפול לשמונה, שהוא על כפ"פנים רק למנחה מן המסכת לכלי עצמא, ולא יותר ראוי להם לכתחלה להדר על הציצית לידע אם הם טוויים ושזורים לשמה כדן על ידו וישראל, כי יש מקומות שסומכין לטווח ציצית על ידו גוי בצדי וישראל, וכי האי קנא קילות, ועין בסימן זה במשנה ברוך סעיף קטן ט ו' בספיקתי אם היו שזורים לשנים שלא לשמה ואחר כך שזורים לשמונה לשמה או להפך⁽²¹⁾, מי אוליין בזה שזירה כפול או קמא, וצריך עיון: * לשמן, עין במשנה ברוך, והוא מדברי הגר"א: אמרן משמע דהוא דבר חונה, וכן מצד הפריימגדים והוא דבר חונה, והב"ח והנחת"ל צ"ב וקאלה רבה מקלין דרעבד אף בלי שזירה, אף אין לסמן על זה, כי רבו החולקין על זה, כי הגה מסרין והמנהיגים והשולחן ערוך סעיף ג מוכח בקרא דהשוויה טעם, וכן כתב העליתמיר בקרא בסעיף ג, וכן מוכח מהמח"א דהנדרים והשולחן שלמה וארצות החיים, ומה שכתב האלה רבה לחיות רצות העליתמיר, המעין בני ובדברי הכית יוסף: וראה להקדא דהדן עם העליתמיר, ע"ש: גם כבר השיג עלי הפריימגדים בבבא ראיות נכוחות, אף מה שהוביח הפריימגדים מהלכש שסבר גמ"כ מהנחת"ל צ"ב, המעין בבית יוסף וכלכש וראה להפסל, כי הדעה המסבכת כתב סתמא והדחיה בשם יש אומרים, כידוע, ואם היו שזורים אף שלא היו לשמן, יש לעין בדבר, דאף דמדברי העליתמיר והמנהיגים אברכים והגאון משמע דהוא לעבדא, וכן המנהיגים והשולחן ערוך ומה שכתבתי את דברי המנהיגים אברכים להלכה, מקל מקום אפשר ויש לסמן בזה בשעת הדקק על הסקלין ה"ל לענין לשמה, וכן הדבר החיים והארצות החיים העתיקו את דברי האלה רבה ה"ל לענין לשמה, וכן בשערי תשובה בשם טור וקציעה, והפריימגדים גמ"כ מסתפק לענין לשמה, ע"ש. ודע עוד, דנראה לי פשוט, דאף לרעת מהמחירין בשזירה לענין לשמה, הנה דקא בפרוש דלא לשמן, אבל בסתמא, אם מי ששנה בעצמו שזורין, יש לומר בזה הכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, אף דהוא שפי קילות⁽²²⁾; וראה לזה מדברי התוספות בנבחים דף ב עמוד ב דבדו מהחיל טא לשם וכו', דפשו דאוריין הגמרא לענין שפי עבודות, שחיה נקבלה, ואפילו הכי מסיק שם הגמרא דאף אם ניקא דסתם וכו' לאו לשמן הן עומדין אפילו הכי כשר המדן אם חשב בשחיה לשם פסח ובקבלה סתמא, משום דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה; וכן גמ' בענינו, אף דסתם חוטין לאו לשמן הן עומדין אפילו הכי כשר המדן אם חשב בשחיה לשמן, וכו' הרי סתם שזירה גמ"כ לשמן, וסתם וסתם חוט הוא, וסתם נקא לן בגמרא דארבע עבודות צריכין להיות לשמן מקרא ד"ועשית פסח", שיהא כל עשייתו לשם פסח, וסתם גמ' נקא לן מקרא ד"גדלים העשה לך" לשם חובב, בין הטויה בין השזירה, והכל הוא בכלל עשייה, כמו שכתב הגר"א. ונאף ל"י מה שדחו התוספות שם פרוש זה מפני דאבני לן שם בפסחים אי עבדוה אחת חנן וכו', על כפ"פנים לא דחי משום דלא שיה שיה חנן וכו', רק מטעמא אחרת, ונאף דהמנהיגים בכתב יא' לא היו שזורים לשמן פסול, ולא כתב יא' היו שזורים שלא לשמן, משמע דאף בסתם פסול — אפשר דלאו דרעבד נקט: אי גמ' היקא דהשוויה לא הנה בעצמו הטויה, דלא שיה בזה 'כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה', כמו שכתב בספר משנת אברכים בסימן יט סעיף כג לענין כתיבת סתם: * ונעשו ששה עשר, עין במשנה ברוך, ואם נתפרק לו חוט אחד לשנים ולא נשאר כדי עניבה, בודאי כשר: אף כ"י שלא יצטרך על כל תוספת⁽²³⁾ יאמר בפרוש⁽²⁴⁾ דלא ניקא לה בתוספות⁽²⁵⁾, או שיהיה להם מותר וישאר רק שמונה חוטין (פס"ג בא"א סק"ג), אם נפסק השזירה פחות במקום הנקב אפשר דכשר⁽²⁶⁾, דקא באמת לא נפסק החוט באתו קוף, רק דנחסר לו שם שזירה, ועין. אחר כך מצאתי שבעין זה מסתפק הפריימגדים בסוף סימן יב, במשפחות נקב, לענין אם נפסק השזירה במקום סיום הגדיל ולמשה השזירה קטש: * והוא וכו' כדי עניבה, וכלא הכי פסול, וראה דאפילו אם יצא אחר כך לשנים לא מהני, משום תעשה ולא מן העשוי, ובעין מה דסיבא לה

שער הציצית

(יד) בית יוסף: (טו) הרמב"ם: (טז) הגר"א:

הלכות ציצית סימן יא

באר הגולה 40

ז רבנא קם וקס"ג
ח קרא"ש ט שם
בנקרא י קרא"ש
כ מנחות מב סנה ט
ל סנה שם

השמונה * אין פחות (ז) (יט) מד' גודלים, וי"ש אומרים י"ב גודלים, (כ) * וכן נהגין. * ולמעלה אין להם (כא) שעור: (הגה ואם עשאו ארץ יותר מדי * וכול לקצרו, ואין פנה משום תעשה ולא מן העשוי) (מורכבי בה"ק). **אחד מהחוטאים (כב) יהיה * יותר (ס) ארץ, כדי שיכרך בו (כג) הגדיל (הגדיל הניגה חלק מהציצית שאינו ארוג):** (הגה וישעור הנזכר יהיה בציצית (כד) לאחר שנקשר, מלבד מה שפנה על קרן הבגד) (סברת כ"י): **ה (כה) * אין עושין הציציות מהצמר הנאחז בקוצים כשהצאן רוכצים ביניהם, ולא מהנימין הנתלים מהבהמה, ולא משיורי שתי (כו) שהאורג משייר בסוף הבגד. והשעם, משום בזוי (זו) מצוה: ו * לאם עשאו * מצמר גזול, פסולים, דכתיב 'ועשו' (כז) להם', משלחם:** הגה

באר היטב

נפה ולא שכיחי שיתפרקו: (ז) מארבע גודלים. ומודדים במקום רחב באמצע גודל, מרדכי ד"מ מ"א ע"ח: (ס) ארץ. ג"ל דאם אחר אינו ארץ כל-כך לכרך בו הכל, יכרך בו קצת כריכות מחוט או קצת כריכות מהחוט השני, כי בזמן התכלת היו עושין קצת הכריכות מהכלת וקצת הכריכות מלבן, מ"א: **(י) מצוה.** ואפילו בדיעבד פסול, ט"ז. לכאורה קשה, דלפי"ז השעם הוא משום בזוי מצוה לא מקשה הש"ס מדי מהא לבי"ה בסנה דף ט ע"א: ויש לישב ע"פ הפסוק של הגמרא שם: אלקא דבעין שניה לשמה וכו', ומוחזק לה משמואל, דלא כפרש"י שם. ע"ש ודו"ק. ובהו יתרון קשית הפוסקים למה

משנה ברורה

עין שם: **ד (יט) מד' גודלים.** ומדידת הגודל בכל מקום (יח) הוא של אדם בינוני. ומודדין אותו בפרק העליון, (יט) במקום הרחב באמצעו⁽³⁹⁾ [ועיין בשע"ת]. ועיין במגן אברהם ובש"ך רע"ב שהביאו בשם הרמב"ם דשעור גודל הוא כרחב ז' שעורות זו בצד זו בדיחוק, והן בארץ ב' שעורות ברוח: **(כ) וכן נהגין.** וכן פסק הלבוש. ואם כן לא יפה עושין המוכרין שמצמצמין במדת ארסן, וקרוי הדבר להיות ברכה לכשתלה, כי אף דמן התורה די בכל-שהוא, מדרבנן בעינן שיהיה י"ב גודלין אחר הקשינה⁽⁴⁰⁾ מלבד מה שפנה על קרן הבגד⁽⁴¹⁾, ויש להזהיר על כך נפמ"ג. ועיין בבאר הלכה: **(כא) שעור.** ור"י היה (יט) נהג לעשותו ארץ יותר⁽⁴²⁾, כדי שאם יפסק קצת גס"כ ישאר בו פשעו⁽⁴³⁾: **(כב) יהיה וכו'.** ואם אחר אינו ארץ כל-כך לכרך בו הכל, יכרך בו קצת כריכות מחוט אחר וקצת כריכות מחוט השני⁽⁴⁴⁾, כי בזמן התכלת היו עושין קצת כריכות מהתכלת וקצת מלבן. וצריך לראות (כא) שישמירי בכל החוטין ארסן י"ב גודלין אחר הכריכה והקשינה, כמו שקטב רמ"א, ואפילו זה החוט הארץ אחר שיכרך ישאר י"ב גודלין: **(כג) הגדיל.** קראו גדיל על שם העתיד, שנעשה גדיל אחר שנקרך עליו. וזהו שקטב רמ"א אחר-כך 'הניגה חלק' וכו', רוצה לומר שמתחלה הוא חלק בלא גדיל ואריגה, ועל-ידי זה החוט נעשה גדיל. ודאפרים: **(כד) לאחר שנקשר.** ומשום (כז) הקשינה שעושין בגדיל מתקצר, וכפי אצבע יתנה דהניג י"ג גודלין מלבד מה שפנה על הבגד⁽⁴⁵⁾, (כז) ואפילו בדיעבד מעכב. והעולם מקלין בזה, ונראוי למחות בידם: **ה (כה) אין עושין.** ואפילו בדיעבד פסול [ט"ז ופמ"ג]: **(כו) שהאורג משייר.** אין להקשות, דכלא הכי יש פסול, דלא נטוו החוטין לשם ציצית? יש לומר דמרי אפילו היכי דמתחלה טוו החוטין לשם ציצית ואחר-כך ארג מהם בגד, ואפילו הכי פסול משום בזוי מצוה [ט"ז]. ובספר המאור קטב השעם: משום דבעינן 'הכנה' מין כנה, ואין מינים הללו ראויים לעשות מהם בגד, שהם פסולת הצמר ואין בגד נעשה מקמותן, עד כאן לשונו. ואם כן כל מיני צמר שהם גרועין שאין בגד נעשה מהם, פסולים לציצית [מ"א]: **ו (כז) 'להם' משלחם.** נראה פשוט דהוא הדין אם לקח הציצית בהקפה והמוכר ציל

שערי תשובה

[ז] מדי. עב"ט. ועיין מג"א בשם בורח הבית שהתוספות פרק התכלת נסתפקו בדבר. וכן בח"ש סימן לה ט"ז שיש ללך לחקרא. ועיין בבית אפרים על טרפח הראה שלש שני פסקים בדבר, אם לשער בעולם הקצר של האגודל או במקום הקצר של אגודל. ובי"ש בקנטרס השוואות בארץ, עיין בתשובת מהר"ם שבעמנוני הלכות קנה, ושם נחבאר דהמלתא דבגדן אפיקר להלך בספק זה, ונ"מ בטלית שאינו של צמר ופשוטם אלא של שאר מינים, שדעת כמה פוסקים שאין חזקין אלא מדרבנן, וכול לסמוך אע"פ שאין שם י"ב גודלים כשנמדד במקום הרחב, רק במקום הקצר או במקום הקצר, אם הוא שעת הדחק ואין לו אחרים, וכשיקבעו לו ארסין מאלו נמיר את אלו ונקשרו הארסין ונתקם. ונ"מ כ"מ בספק זה לענין המכאור לקמן סעיף ט שלא ירחיק הנקב מג' גודלים,

באר הגולה

להט"ז לקמן בסוף סימן יב לענין קשינה, עין שם: * אין פחות וכו'. עין בלבוש שקטב דמן התורה אין שעור לארץ הציצית, רק שיהיה בו גדיל וצנף, רק שתגדיל נהניג לנו שעור משום נוי ציצית, למר בארבע חלקי י"ב: כן באר האלה רבה את דבריו. ועיין בספר אצט"ס שמצדד לומר דצ"ל פנים כדי צניכה הוא מן התורה, עין שם: * וכן נהגין. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו בשם הפריימקרים, מוכח מזה שהוא סובר דהשעור י"ב גודלין לרעה זו הוא לעובדא, וכן קטב במדא באות ח באש"ל אברהם, וכן משמע לקמן בסימן יב סעיף א. ובבאר הגולה מהר"ם נעזע על המרדכי בהלכות ציצית מספיק בזה, עין שם: * וכתבנו קצת שעת משמע גס"כ קצת להלך בזה בדיעבד, וצריך עיין לרינא⁽³⁶⁾: *** גזול לקצרו.** אפילו אם הענף היה קדם התצורה הרבה יותר משיש שלשים מן הגדיל, אף-על-פי-כן לא מקרי זה מן העשוי בפסול, כיון דאין זה לעובדא בדיעבד⁽³⁷⁾, וכדאיתא לקמן בסעיף יד במשנה ברורה בשם הפוסקים. ארה"ח: * יותר ארץ. ובדיעבד לכאורה אין להחמיר בזה אם לאחר כריכת החליא ראשונה נקשינהו הנה בו פשעור, דלא גרע זה משהנה נקטם אז לגמרי זה החוט, דכשר לכלי עלמא, והוא גרדומי הציצית, ונדלקמן בסימן יב, ולפי זה, מה שקטב הרמ"א דשעור זה צריך להיות אחר שנקשר, ורוצה לומר כל הקשרים, כדמשמע בבית יוסף, הוא רק להתחלה, ובדיעבד די אם רק לאחר קשיית החליא הראשונה הנה כהחוטין השעור י"ב גודלין, אף שנקצרו אחר-כך על-ידי שעור הקשיירות לא גרע מגרדומין, דקומא לן לקמן בסימן יב בסבא ראשונה. ועיין בפריימקרים שכתבתי את דבריו במשנה ברורה בסעיף קט"ז כו, ומשמע מסתימת דבריו הפוך דבר⁽³⁸⁾: ואפשר דסבנתו, דכל זמן שהוא עוסק צדן במצוה לעשות שלישי גדיל, אף דהוא רק להתחלה, מקרי צדן שלא נגמרה המצוה, ולא נוכל להקרא עשה על הציצית שם גרדומין, ונרע זה משאם היה עושה רק חליא אחת ואחר-כך נקטע חוט אחר. וכתבנו ראיה לזה מהא דאמרין שבת קמ"ג ע"א: כל זמן שהוא עוסק במילת בשבת, חוזר אפילו על ציצין שאין מעבדין: פרש, על ציצין המעבדין חוזר, על ציצין שאין מעבדין אין חוזר; ושם הלא הוא לענין להקל, וכל-שכן הכא לענין להחמיר, וצריך עיין למעשה. ודע עוד, דאם הוא בדרך ואין לו ציצית אחרת כי אם קצרות מי"ב גודלין, ויכול לסמוך על דעת המחבר דמקל בארבע גודלין להטילם בבגד וללבושו; ובפרט לפי מה שקטב הלבוש דמן התורה אין שעור לארץ הציצית, ממילא אין עובר על מצות עשה דציצית בכל אופן; וכל-שכן להפוסקים דמקום שאין נמצאים ציצית אין עובר על עשה דציצית, אף לענין ברכה יש להחמיר לפי מה דנהגין בדרך שניה דצריך י"ב גודלין, כן מוכח מהפריימקרים אות ג במשפחות-הנהגה ובחזו"ש ר' עקיבא איגר בסוף סימן יב, עין שם. ועיין מה שקטבתי לעיל בשם הגאון מהר"ם פנעט ז"ל: * אם עשאו וכו'. עין פריימקרים שקטב דהוא הדין אם גזל טלית והטיל בו ציצית משלו, נמי לא קנס מצות ציצית על-ידי לבישתו⁽³⁹⁾ (וממילא ברכתו הוא לכשתלה), ויבסותה⁽⁴⁰⁾ כחייב פקרא⁽⁴¹⁾. ועיין מה שכתבנו במשנה ברורה סעיף קטן כו לענין הקפת ציצית והוא הדין לענין טלית: * **מצמר גזול.** נסתפקתי במי שגזל חוטי ציצית מחברו, ואחר שהטילם בבגדו שלם לו צבוקים או נתנם לו במתנה, אם מחזיק לחזר

שערי תשובה

(יח) ארצות-החיים, והוא מנחות מא ע"ב בספח של כל וכו': (יט) פריימקרים במשפחות-הנהגה אות ח קטב דכן קומא לן להלכה, ע"ש: (יט) מגן אברהם: (כ) מגן אברהם: (כא) פריימקרים: (כב) מגן אברהם: (כג) פריימקרים:

